

 **PSİKOLOJİK
DEĞERLENDİRME
TESTLERİ-1**

ZİHİNSEL YETENEK ÖLÇEKLERİ

Stanford Binet Zeka Ölçeği

Stanford- Binet 5 (SB5) bilişsel yetenekleri ve zekayı ölçmek için bireysel olarak 2 yaş ile 85 yaş ve sonrasına uygulanan bir testtir. Tipik olarak, küçük çocuklarda gelişimsel ve bilişsel gecikmeleri, zihinsel yetersizliği, öğrenme güçlüklerini ve üstün zihinsel yetenek ölçmek için kullanılır. Klinik ve nöropsikolojik değerlendirme, bilişsel yetenek araştırmaları, erken çocukluk değerlendirmesi ya da özel eğitime yerleştirmede psikoeğitimsel değerlendirme amacıyla kullanılabilir. SB5 özel eğitimde bireyselleştirilmiş aile ve eğitim planları oluşturmada ya da ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde kariyer planlamada kullanılabilir.

SB5 beş faktörden oluşmaktadır.

Akıcı muhakeme (Akıl yürütme): Tümdengelimsel ya da tümevarımsal muhakemeyi içeren problem çözme görevleri içerir.

Genel bilgi: Ev, okul ya da işyeri gibi ortamlardan elde edilebilecek bilginin genişliğini ve derinliğin sorgular.

Nicel muhakeme: Formal eğitim sisteminin getirdiği matematiksel bilgiden farklı olarak, sayı ve sayı içeren problemlerle çalışma yeteneğini ölçer.

Görsel-mekansal işleme: Örüntü ve görsel ilişkileri tanımaya dair yeteneği, görüntülerini parçalarını gestalt tipi bütünleme içinde tanımayı ve mekânsal yönelimi (oryantasyonu) ölçer.

Çalışan bellek: Anlık farkındalığa dair çeşitli bilgilere erişimi ve bilgiyi tutmayı, bilgiyi sınıflamayı ve dönüştürmeyi ve bu bilgiyi birkaç saniyede işleme yeteneğini ölçer.

Wechsler Grubu Zeka Ölçekleri

Wechsler Okul Öncesi ve Birinci Sınıf Zeka Ölçeği

Okul öncesi çocuklardaki bilişsel gelişimi inceler. 2 yaş 6 ay ve 7 yaş 7 ay arasındaki çocuklara uygulanır. 2012 yılında Amerika'da geliştirilen son versiyon, araştırma sonuçlarına ve klinikten gelen geri bildirimlere göre güncellenmiştir. Özel eğitime yönlendirilmesi gereken bilişsel gecikme, zihinsel yetersizlik, otizm ve üstün yetenek özellikleri gösteren çocuklarda, ayrıca travmatik beyin zedelenmesinin bilişsel işlevler üzerindeki etkisini incelemek için kullanılır.

Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği

Ölçeğin son versiyonu olan beşinci versiyonu ABD’de 2014 yılında geliştirilmiştir. Dördüncü versiyonu ise ABD’de 2003 yılında geliştirilmiş ve 2007-2012 yılları arasında Türk örnekleme için standardizasyon ve norm çalışmaları tamamlanmış olup testin eğitimleri psikologlara yönelik olarak Türk Psikologlar Derneği tarafından verilmektedir. Ölçeğin Türk örnekleme için standardizasyon ve norm çalışması bölgeler ve sosyoekonomik düzey dikkate alınarak 2400 katılımcı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu yüzden bu başlık altında WÇZÖ- 4 değerlendirilecektir. WÇÖZ-4 üstün zihinsel yetenek, zihinsel yetersizlik, bilişsel açıdan güçlü ve zayıf yönlerin saptanması amacıyla klinik kullanımında ve gerekli eğitimsel yönlendirmelerde yol göstericidir. WÇZÖ- 4 özel gereksinimi olan çocukların değerlendirilmesinde de kullanılmakta, bu çocuklar için uygun alt testler uygulanmaktadır.

Peabody Resim Kelime Testi

Test ilk olarak 1959 yılında, Lloyd M. Dunn tarafından geliştirilmiştir. Testin en son dördüncü versiyonu ABD’de 2007 yılında geliştirilmiştir. Test, 2 yaş 6 ay ve 90 yaş ve ilerisi yaş grubuna 10-15 dakikada uygulanmaktadır. Testin ortalaması 100, standart sapması 15’tir. Test, okuma ve yazma becerisine gerek olmadan, alıcı dil yeteneğini hızlı bir biçimde değerlendirilmektedir. Konuşma gecikmesi, konuşma bozuklukları, işitme sorunları, özel öğrenme güçlükleri yaşayan çocuklarda kullanılabilir.

KİŞİLİK TESTLERİ

Kişilik testleri; kişiye özgün eğilimleri, özellikleri ve davranışları ortaya çıkarmak için kullanılır. Bu bilgi gelecek zamandaki davranışın yordanması için kullanılabilir. Kontrol listeleri, envanterler ya da cümle tamamlama ve mürekkep lekeleri gibi projektif formatlarda kişilik testleri bulunmaktadır. Yetenek testleri genel olarak, zihinsel yetenek ve eğilimleri ölçmeyi amaçlarken, kişilik testleri; kişilik özellikleri, motivasyon, stres ve tutum gibi özellikleri ölçmeyi amaçlar. Örneğin, Rorschach Mürekkep Lekeleri Testi, psikoanalitik kişilik kuramına dayanmaktadır. Kişilik tanımlanması zor bir kavram olsa da, belli özelliklerin ve davranışların her bireyde ayrılaşması ve her bireyin bu özellikleri tekrar edici biçimde göstermesi bakımından her bireyde özgünlük ve değişmezlik gösterir.

Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI)

Ölçeğin alt ölçekleri; geçerlik ölçekleri, ileri seviye ölçekler, yeniden yapılandırılmış klinik ölçekler, özgün sorun ölçekleri, içselleştirme ve dışsallaştırma ölçekleri ve kişilerarası ilişki ölçeği şeklindedir.

Rorschach Mürekkep Lekeleri Testi

5 yaş ve yukarısı için uygulanmak için geliştirilse de alanda daha çok erişkinlerle kullanılmaktadır. Mürekkep lekelerinden beşi siyah-beyaz, beşi renklidir. 1932 yılında ABD’de uyarlanmıştır. Ülkemizde de ergenlerle yapılan bilimsel çalışmalarda kullanılan bir testtir.

Tematik Algı Testi (TAT)

Test, anlamı açık olmayan resimlere kişinin verdiği duygusal tepki, gözlemsel kapasite, düşünce ve tutum üzerinden değerlendirilir. Kişiyeye gösterilen resimlerde ne olduğu, resimdeki kişilerin neler hissettiği ve düşündüğü ve sonuçta neler olabileceği sorulur.

Çocuklarda Tematik Algı Testi (CAT)

CAT, 3-10 yaş aralığına uygun 10 adet resimden oluşmaktadır. Resimlerde, küçük çocukların daha iyi özdeşim kurabilmeleri için insan figürleri yerine hayvan figürleri kullanılmıştır. Daha büyük yaş çocuklar için insan figürü içeren resimler de mevcuttur. Ülkemizde Rorschach, TAT ve CAT gibi projektif testlerin kullanım eğitimleri Rorschach ve Projektif Testler Derneği tarafından, ruh sağlığı alanında çalışan lisans ve yüksek lisans mezunlarına yönelik olarak verilmektedir.

GELİŞİMSEL DEĞERLENDİRME VE ÖLÇEKLER

Gelişimsel değerlendirme, birtakım gelişimsel ölçekler kullanılarak çocuğun bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminin değerlendirilmesidir. Gelişimsel ölçekler, bireyi tipik gelişimsel özelliklere göre değerlendirir. Gelişimsel özellikler, herhangi bir gelişim alanında gözlenebilen anlamlı ve yordanabilir kilometre taşlarıdır. İlk dişlerin belirmesi ya da dil kazanımı bu gelişimsel kilometre taşlarına örnek olarak verilebilir. Gelişimsel kilometre taşları, zihinsel ve fiziksel gelişimin normalden sapmasında yol göstericidir. Gelişimsel değerlendirme ölçekleri bu yüzden geçerliği ve güvenilirliği yüksek ölçekler olmalıdır.

Ankara Gelişim Tarama Envanteri

Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE), 0-6 yaş çocukların gelişimlerini değerlendirmek amacıyla, anneden bilgi alınarak doldurulan bir ölçektir. Anne ve babadan birlikte de bilgi alınabilir. Envanterde 154 madde; “evet”, “hayır” ya da “bilmiyorum” şeklinde kodlanır. Dil- bilişsel, ince motor, kaba motor ve sosyal beceri- öz bakım şeklinde dört alt ölçekten oluşur. Çocuğun yaş ve ay olarak yaşına göre belirlenen maddeler anneye sorulur. Test Türk örnekleme dayalı olarak, özellikle de alt sosyoekonomik düzeyde gelişimsel gecikme riski taşıyabilecek çocuklara uygun olarak geliştirilmiştir. Envanter uygulama eğitimi Türk Psikologları derneği tarafından verilmektedir.

Gazi Erken Çocukluk Değerlendirme Aracı

0-72 ay çocukların gelişimlerini, psikomotor, bilişsel, dil ve sosyal duygusal gelişim alanlarında toplam 249 madde ile ölçer. Değerlendirme, çocuğun oyuncaklarla oynarken gözlemlenmesi ve ebeveynler ya da bakıcılar ile yapılan mülakatlara dayanır. Testin eğitimi, okul öncesi öğretmenlerine, çocuk gelişimcilere ve psikologlara yönelik olarak verilmektedir. Ülkemizde güncel olarak kullanılmaktadır.

Bayley Bebek Değerlendirme Ölçekleri

Bayley- III ABD'de 1-42 ay arası bebeklerin gelişimlerini değerlendirmek üzere 2005 yılında geliştirilmiştir. Testin uygulama süresi 30-90 dakika arasındır. Ölçeğin beş alt ölçeği (1) uyumsal davranış (2) bilişsel alan (3) dil alanı (4) motor alan (5)sosyal-duygusal gelişim alanını içermektedir.

Kaynak

Kurt, G. (2020). Çocuk ruh sağlığı. Ankara:

Nobel

Özyürek, A. ve Sezgin, E. (2019). Çocukluk
döneminde erken müdahale. Ankara:

Nobel